

Kort om ICDP som er den metode Solstrålen arbejder ud fra

Det relationelle menneskesyn:

Vi mener, at mennesket er relationelt, værdigt og engageret, og dette menneskesyn er både det teoretiske og praktiske fundament for al vores arbejde.

Det er også dette menneskesyn, som ligger til grund for den metode vi arbejder ud fra. Metoden er ICDP.

ICDP er en forkortelse for International Child Development Programme, og er et internationalt forebyggelsesprogram, der er udviklet af de norske professorer i psykologi Karsten Hundeide og Henning Rye.

ICDP programmet blev oprindeligt udviklet til relationer mellem voksne og børn, men er nu blevet udvidet til at kunne anvendes i mange forskellige professionelle relationer.

Et af de centrale temaer i ICDP programmet er at skærpe bevidstheden omkring relationens fundamentale betydning for menneskets udvikling.

ICDP-programmets otte samspilstemaer

De 8 samspilstemaer kan anvendes som grundlag for samtale, refleksion over og analyse af, hvordan de kommer til udtryk i din egen praksis. Samspilstemaerne er således ikke "regler" men basale elementer i det udviklingsstøttende og vejledende samspil

Omsorg for børn/ unge indeholder tre elementer:

- emotionel tryghed,
- vejledning, som fremmer barnets viden om og forståelse af den verden, de lever i samt
- støtte til at tilegne sig den selvkontrol og de sociale færdigheder, som kræves for at være aktive deltagere i fællesskabet

Den følelsesmæssige dialog

1. Vis glæde for barnet
2. Se barnets initiativ – justér dig
3. Inviter barnet til samspil – lyt og svar
4. Giv barnet anerkendelse

Den meningskabende dialog

5. Fang barnets opmærksomhed – så I får en fælles oplevelse
6. Fasthold barnets opmærksomhed – vis følelse og entusiasme
7. Fold barnets oplevelse ud – uddyb og forklar

Den guidende/vejledende dialog

8. Skab rammerne. Tag barnet ved hånden og guid barnet. Trin for trin

Dansk Center for ICDP inspireret af Hundeide, 2004

ICDP-programmets 3 dialoger indeholder disse elementer.

I Den emotionelle dialog er fokus på omsorg som emotionel bekræftende og anerkendende kommunikation. Den kærlige omsorg, hvor man tilskriver barnets væren, oplevelser, følelser og handlinger værdi, mening og begribelighed, er grundlæggende og understøtter udviklingen af tryghed, tillid til andre mennesker og omverdenen, selvværd og selvtilid.

Den meningskabende dialog retter opmærksomheden mod aktiv deltagelse i barnets læreprocesser og udforskning af omverdenen. Det handler om vejledning og støtte i forhold til barnets sproglige, begrebsmæssige og kognitive udvikling gennem støtte til fokusering, fastholdelse og fordybelse i barnets tilegnelsesproces.

I den guidende/vejledende dialog hjælpes barnet til at udvikle selvkontrol, reflektere, få overblik over situationer, se konsekvensen af sine handlinger og derigennem opleve mestring. Derved guides og vejledes barnet til at forstå og handle empatisk og reflekteret i problemløsningsituationer og i fællesskaber.

Tema 1 Vis positive følelser – vis, at du er glad for barnet/ den unge

Følelsen af at være elsket og værdifuld for sine nærmeste er afgørende for barnets oplevelse af tryghed, tilknytning og tillid til omverdenen og sig selv. Derfor er det vigtigt, at omsorgsgiveren signalerer, at vedkommende er følelsesmæssig tilgængelig, og har positive forventninger til mødet med barnet. Det er samtidig vigtigt at omsorgsgiveren sensitivt intoner sig til barnets situation og integritet.

Det kan f.eks. ske gennem at:

- tilbyde glædesfyldte ansigt-til-ansigt kontakter,

- opsøge fysisk nærhed
- smile
- tale med venligt tonefald og blødt stemmeleje
- give kærlig berøring

Tema 2 Justér dig i forhold til barnet og følg dets udspil og initiativ

For at udvikle selvfølelse, selvværd og tro på egen formåen er det vigtigt, at omsorgsgiveren er nysgerrig og lydhør overfor det, barnet tænker og føler, og giver barnet mulighed for at lade disse ønsker, tanker og følelser komme til udtryk. Det er samtidig vigtigt for barnet at modtage en reaktion på disse udtryk.

Barnets initiativer er spørgsmål, blik, handlinger og følelsesudtryk, og initiativerne udtrykker barnets hensigter, behov og planer. For at kunne "svare" barnet er det vigtigt at være meget opmærksom på disse initiativer og justere sine svar, så de er tilpasset den sammenhæng og følelsesmæssige tilstand, som barnet er i.

At følge initiativ betyder ikke, at man altid skal lade barnet bestemme, men at man skal give tid og lade barnets initiativer komme til udtryk, være opmærksom, vente og reagere afstemt på dem.

Det kan f.eks. ske gennem at:

- spejle barnets følelser
- benævne/ sætte ord på barnets initiativer
- gentage barnets udsagn
- dele barnets opmærksomhedsfokus
- give tid

Tema 3 Tal med barnet om de ting, det er optaget af, og prøv at igangsætte en "følelsesmæssig samtale"

Dette tema handler om tilstedeværelsen af en dialog, hvor rytme og følelser er synkroniserede, og hvor man etablerer et samvær, som opbygger fortrolighed. Man er begge aktive bidragydere, viser følelser og taler om personlige og følelsesmæssige emner. Herigennem udvikles kendskab til egne og andres indre tilstande, og man oplever at kunne dele og få sprog for følelsesmæssige oplevelser. Dette understøtter udviklingen af empati, gensidighed og oplevelse af fællesskab.

Dette kan f.eks. ske gennem at:

- spørge åbent og nysgerrigt ind til følelsesmæssige emner og emner, barnet er optaget af
- give indlevende gensvar på barnets udspil (affektivt afstemning)

Tema 4 Vis anerkendelse og giv ros for det, barnet kan

I et inkluderende miljø er det vigtigt at omsorgsgiveren viser positiv interesse, nysgerrighed overfor og påskønnelse af barnet – dets tanker, følelser og handlinger og den meningsfuldhed, der ligger bag barnets ytringer. Det er ligeledes vigtigt at give positiv energi til barnets evner, præstationer og færdigheder gennem ros samt værdsættelse af barnets intentioner og handlinger.

Gennem anerkendelse og ros understøttes barnets udvikling af selvværd og selvtillid, og gennem den sociale bekræftelse kan barnet føle sig inkluderet i fællesskabet og møde andre med anerkendelse og respekt

Dette kan f.eks. ske gennem at:

- give tid og opmærksomhed til det, barnet er optaget af
- udvise nærvær
- bekræfte barnets følelser, tanker og handlinger
- påskønne barnets handlinger og intentioner
- rose barnet for det nye det kan og det, barnet forsøger at gøre

Tema 5 Hjælp barnet med at fokusere dets opmærksomhed, således at I får en fælles oplevelse af ting i omgivelserne

For at understøtte udvikling af en viljestyret opmærksomhed, en oplevelse af fælles tilhørsforhold samt interesse for omverdenen skal barnet inddrages i en aktiv proces, hvor der skabes og fastholdes fælles opmærksomhed om samme objekt/emne. Det danner basis for oplevelse af kontakt, en fælles meningsfuld kommunikation og læring.

Processen kan etableres både ved at omsorgsgiver tilpasser sig til det, barnet er optaget af (en opmærksomhedsjusterende strategi) eller, omsorgsgiver påkalder sig barnets opmærksomhed (opmærksomhedspåkaldende strategi). Den sidstnævnte strategi skal bruges med omtanke, da den kan opleves forstyrrende og distraherende især hos små børn.

Dette kan f.eks. ske gennem at:

- fokusere sin opmærksomhed på det, barnet er opmærksom på
- benævne og beskrive det barnet er opmærksom på
- skærme barnet mod distraherende elementer – skabe ro i krop og rum
- pirre til barnets nysgerrighed ved at bruge stemme og krop til at rette barnets opmærksomhed mod et fælles fokus (f.eks. vise eller sige Se her...)

Tema 6 Giv mening til barnets oplevelser af omverdenen ved at beskrive jeres fælles oplevelser og ved at vise følelser og entusiasme

Det er afgørende for barnets sproglige udvikling, motivation og lyst til læring og udforskning af omverdenen, at omsorgsgiver viser positive følelser og entusiasme i forhold til det, man har fælles opmærksomhed på samt benævner, demonstrerer og fremhæver egenskaber ved det fælles objekt.

Når omsorgsgiver således med sin entusiasme formidler mening til barnet ud fra barnets opmærksomhedsfokus, oplevelser og fortolkninger af omverdenen og hverdagssituationer, gøres det ukendte kendt, og det understøtter oplevelsen af omverdenen som betydningsfuld, meningsfuld og vigtig. Barnet ledes ind i en fælles sproglig meningsverden, som kan deles med andre.

Samspillet får karakter af flow og fordybelse, og derved understøttes barnets hukommelse, begrebsdannelse, oplevelse af mening og selvværd.

Det kan f.eks. ske gennem at:

- vise interesse, glæde og begejstring kropsligt og sprogligt for det, der opleves sammen
- støtte barnets egne formuleringer om oplevelserne
- beskrive de fælles oplevelser
- sætte ord på egenskaber ved genstande og fænomener

Tema 7 Uddyb og giv forklaringer, når du oplever noget sammen med barnet

Gennem forklaringer, fortællinger, spørgsmål og hypoteser bringes barnet ud over den foreliggende her-og-nu situation og bygger yderligere bro mellem det kendte og det ukendte. Disse udvidelser kan både have en logisk-analytisk tilgang og en narrativ-dramatisk tilgang.

Gennem udvidelserne stimuleres barnet til udforskende tilgange over for muligheder og sammenhænge. Tilgangene kan være både analytiske, innovative, refleksive og kreative. Endvidere kan vanskelige oplevelser gøres kendte og forståelige, hvilket er en støtte til mestring og giver følelsen af tryghed, kontrol og sammenhæng

Det kan f.eks. ske gennem at:

- foretage sammenligninger (f.eks. det er ligesom...)
- understøtte årsagsforklaringer (f.eks. der er fordi...)
- klassificere (f.eks. lave over/underbegreber)

- dramatisere (teater/rollespil)
- fortællinger (f.eks. eventyr, livshistorier)
- stille undersøgende spørgsmål

Tema 8 Hjælp barnet med at kontrollere sig selv ved at sætte grænser for det på en positiv måde – ved at vejlede det, vise positive alternativer og ved at planlægge sammen

Barnet har brug for guidning og vejledning til at opøve evnen til selvkontrol. Det er således vigtigt, at barnet får hjælp til at reflektere, få overblik over en situation og se konsekvenserne af sin adfærd. Derved får barnet mulighed for at udvikle kontrollerede handlestrategier, opleve mestring og får kompetencer til at indgå i inkluderende samspil. Gennem vejledt samspil får barnet tryghed, det tilegner sig kulturens normer og værdier, og det får mulighed for selvstændigt at planlægge og regulere dets behovstilfredsstillelse, følelser og adfærd i et respektfuldt og empatisk samspil med omgivelserne.

Dette kan ske gennem fire delelementer: trin for trin planlægning, gradueret støtte, situationsregulering og positiv grænsesætning.

Trin-for-trin planlægning kan f.eks. ske gennem at:

- skabe overblik gennem tydelig opstart og afslutning
- tilrettelægge situationen så den indbyder til at gøre "det rigtige"
- lægge en plan for opgavens gennemførelse
- opdele opgaven i overskuelige delopgaver
- hjælpe med at opstille klare og realistiske mål
- hjælpe barnet med at fastholde opgavens mål

Gradueret støtte kan f.eks. ske gennem at:

- give udfordring der ligger lige uden for barnets aktuelle færdigheder – d.v.s. afstemme opgavens (læringsopgave, praktiske og fysiske aktiviteter eller sociale udfordringer)sværhedsgrad efter barnets færdigheder
- give netop den støtte som barnet har brug for – uden at tage initiativet fra barnet
- gradvist trække hjælpen tilbage i den udstrækning barnet selv mestrer opgave

Situationsregulering kan f.eks. ske gennem at:

- skabe et forudsigeligt og trygt miljø gennem at tilrettelægge faste, forståelige og håndterbare hverdagsrutiner
- tilrettelægge situationer så den understøtter barnets kompetencer og indbyder til den ønskelige adfærd
- bruge egen kreativitet til at ændre på situationer, der skaber u hensigtsmæssige samspil

Positiv grænsesætning:

- fastholde en venlig og respektfuld dialog, hvor der lyttes til barnets motiver og oplevelser
- fortælle tydeligt hvad barnet kan og skal gøre
- samtale og forhandle med barnet om muligheder og regler
- give forklaringer når regler præsenteres
- give positiv opmærksomhed, sætte ord og forklaringer på, når barnet udfører en hensigtsmæssig social adfærd
- give forklaringer når adfærd korrigeres og give tydelige positive alternativer
- rette opmærksomhed på offerets lidelse og tydeliggør, hvordan barnets adfærd har fremkaldt offerets ubehag